

Паралелно с публикуването онлайн на [полицейското досие на Тодор Живков](#) сайтът **Държ**

авна сигурност.
com

представя и поредица

„**Тъмното минало на Първия**”

. С нея се проследява дейността на Живков през 30-те години и съмненията за неговата агентурна обвързаност с полицията преди 9 септември 1944 г.

Материалите са част от документалната книга на Христо Христов [„Тодор Живков. Биография”](#), изд. „Сиела”, 2009 г.

Част 1 от поредицата хвърли светлина върху разминаванията между оскъдните материали от досието на Живков, свързани с неговите арести в полицията и други документи от архивите на полицията преди 9 септември 1944 г., доказващи други арести, за които бившия Първи премълчава до края на живота си.

Част 2 е посветена на провалите в няколко акции на комунистическата партия, в резултат на които Тодор Живков е напълно изолиран, поради съмнения, че е агент-провокатор.

В **част 3** се разказва за срещите на бившия генерален секретар с Гешев, както и за разработката на ДС след 9 септември 1944 г. срещу Тодор Живков, унищожена след като през 1956 г. взима властта.

Срещите с Гешев

След промените бившият генерален секретар на БКП доста по-подробно ще опише и срещите си с Гешев по време на арести в полицията в своите „Мемоари“, издадени през 1997 г. Един път, без да посочва дата и година е арестуван в квартирата си, където полицията открива позив на Работническата партия. Полицаяте са убедени, че това е „обикновен редакционен материал“. Пак няма последици.

При друг от арестите Живков описва как се надлъгва с Гешев и как три пъти е измъчван до припадък. Само дето не става ясно каква информация са искали да изтръгнат от него. Живков заключава, че пътя му се пресякъл с четирима провокатори, трима от които били разкрити. Един останал докрай неразкрит. Първият е бил Васил Ташков, печатарски работник. Друг, в който описва като човек, който се е поставил в услуга на полицията, е съселанинът му от Правец Стоян Чобанов, който живеел в съседство до квартирата му на ул. „Петрохан“ в Подуяне. Самият Живков категорично отхвърля обвиненията, че е бил агент на Никола Гешев.

Много преди да се реши да разкаже за Гешев в мемоарите си, неговият политически помощник Костадин Чакъров хвърля светлина върху проблема с миналото. Чакъров описва разговор с генералния секретар на БКП, проведен след Юлския пленум 1988 г., когато е отстранен Чудомир Александров. Мотивът за това решение е компрометиращи данни в биографията на съпругата му, обвинена, че е произхождала от полицейско семейство.

Разработката "Таралез"

Живков посочва, че подобно било положението при Александър Фол. След мълчание добавил: „А що се отнася до Гешев, аз го познавах. Попадал съм при него. Той беше един много умен и хитър полицай. Разпитва ме и ми казва: „Слушай бе, ти се правиш на голям хитрец, но аз те зная кой си. След това нареди да ме бият. Биха ме три пъти и то по половите органи. На третия път полицаят, който ме водеше каза: „Ако издържиш и този път, началникът каза да те пуснем“, описва случая Чакъров. Той разказва и как са се развили съмненията върху Живков, че е агент-провокактор след 9 септември 1946 г.:

„През 1946 се открива разработка по проучването на Тодор Живков за факти, сочещи връзките му с Гешев и за евентуално установяване на негови действия като английски агент. Разработката носи кодово название „Таралеж“. Какви са били основанията за това? „Очевидно налице са някои сериозни съмнения, тъй като през 1946 г. психоза и шпиомания все още няма, а и тогава Тодор Живков е втори секретар на Областния комитет на партията.

Разработката тогава се води от полковник Мурджев – впоследствие началник на контраразузнавателната служба. Едва ли е чисто съвпадение това, че по-късно, като началник на Втори отдел на Държавна сигурност, той поема през 1951 г. разработката по издирването на Гешев. Това бе човекът, за когото Тодор Живков си спомняше много често до онзи ден – 14 юли 1989 г. – когато на сутрешното кафе със съветниците от кабинета му в 10 часа бе докладвано, че Мурджев (вече пенсионер) е починал.

Живков започна да си спомня как в ония години е бил разработван. Същият Мурджев бил ходил дори при съпругата му Мара Малеева с въпрос: „Ти познаваш ли добре тоя човек?“ Тя му отговорила твърдо и дори го изгонила. Живков продължи: „Аз знаех, че ме „разработват“ като английски агент. Имах доверено лице, което бе в Държавна сигурност. То ми каза: „Другарю Живков, (по това време – 1952 г. Тодор Живков е вече секретар на Централния комитет) ние те разработваме, но ако се стигне до арест, ще те предупредя.“ Аз му отвърнах да не прави това в никакъв случай, а да изпълни нареждането на началниците си, дори да се стигне до арест.“

Чакърров подчертава, че в този период (1950-1952) по нареждане на първия партиен ръководител Вълко Червенков в цялата страна са назначени комисии, които издирват компрометиращи материали за хора, замесени във връзка с полицията. И тук възниква още една голяма въпросителна. При една от срещите на Вълко Червенков със Сталин (1952) последният му нарежда да спрат дейността на комисиите по издирване на агент-провокатори в комунистическата партия.

Написано от Христо Христов
Вторник, 13 Септември 2011 10:02

Костадин Чакъров не отбелязва, но има още един факт, който свързва съмненията върху Живков с изложеното от съветника му. Това е, че в резултат на назначените от Чарвенков комисии, щателно са проверявани всички полицейски досиета на партийните функционери. А интервенциите в тези специални архиви задължително са отбелязвани. Такъв документ е оставян във всяко едно от проверяваните полицейски досиета. Обикновено той има следното съдържание и е изведен като справка, приложена на първо място в делото:

„Справка: При преглеждане на полицейското досие [] (посочва се конкретен номер, бел. а.), заведено на (посочват се трите име на лицето, бел. а.) не се намери компрометиращ материал, интересуват отдел РПА.“

Такива проверки са извършвани към пролетта на 1952 г. Подобен документ липсва от досието на Тодор Живков за разлика от други проверявани висши партийни кадри. Смушаващо е, че останалите полицейски архивни материали за бившия генерален секретар на БКП липсват и други задължителни атрибути, характерни за всяка полицейска разработка, като снимка на лицето и отпечатъци. Една такава снимка би могла винаги да се използва при разпознаване, още повече, когато се говори за агент-провокатори в БКП.

Костадин Чакъров разказва какво е станало материалите от проверката срещу Живков след 9 септември:

„Съдбата на разработка „Таралеж“ е решена през 1956 г. (тогава вече Живков е утвърден на поста първи секретар, бел. а.). По заповед на министъра на вътрешните работи е дадено указание да не се четат материалите. В парното помещение на МВР са струпани всички разработки, които са водени до този момент. По решение на Политбюро, ръководено от Тодор Живков, те се изгарят. Мотивът е да се внесе спокойствие и

стабилност в работата и живота на кадрите. В духа на същата толерантност спрямо Мурджев не са извършени никакви санкции.“

Въпросът за съдбата на полицейските архиви живо интересува Живков и по време на неговото управление. *„На пленуми и на заседания Живков се опитваше да се шегува със себе си като човек на Гешев и английски агент. През последната година от своя политически живот Живков правеше тези полуиронични-полусериозни намеци още по-често“* , отбелязва Чакъров.

Никой в БКП обаче не смее да постави сериозно въпроса за тъмното минало на Тодор Живков, когато той е на власт.